

XORIJIY DAVLATLARDA SETAM YONDASHUV ASOSIDA O'TKAZILGAN TADQIQOTLARNI O'RGANISHNING AHAMIYATI

Toshpulatova Niyoxon Shavkatjon qizi
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
E-mail: egamnazarovaniehon@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15100805>

Annotatsiya: Mazkur maqolada STEAM texnologiyalarining bugungi kundagi ahamiyati, uning imkoniyatlari va yutuqlari, ta'lim tizimidagi afzalliklari ta'lim jarayonida rivojlantiruvchi markazlar faoliyati haqida fikr-muloxazalar yuritilgan bo'lib, ushbu maqoladan talabalar, erkin va mustaqil izlanuvchilar, pedagoglar foydalanishi mumkin.

Kalit so'zlari: STEAM texnologiyalari, ta'lim sifati, qobiliyat, xorijiy tarbiya, integratsiya, fan, texnologiya, muhandislik, san'at, matematika, rivojlantiruvchi markaz, integratsiya.

SETAM yondashuvi (Sosial, Emotsional, Tahlil, va Motivatsiya) – bu o'quvchilarning o'qishdagi muvaffaqiyatlarini oshirish va o'quv jarayonining samaradorligini yaxshilashga qaratilgan integratsiyalashgan yondashuvdir. Xorijiy davlatlarda SETAM yondashuvi asosida o'tkazilgan tadqiqotlarni o'rganish, o'quvchilarning ta'lim sohasidagi muvaffaqiyatlarini tahlil qilish va yangi pedagogik strategiyalarni ishlab chiqish uchun katta ahamiyatga ega.

Ta'lim tizimini takomillashtirishda yondashuvlarning samaradorligini o'rganish. Xorijiy tadqiqotlarni o'rganish orqali SETAM yondashuvining qanday natijalarga erishganini va qaysi metodlarni samarali deb topilganini bilish mumkin. Misol uchun, ba'zi mamlakatlarda SETAM yondashuvi o'quvchilarning emotsional va ijtimoiy rivojlanishini o'stirish, ularning o'quv motivatsiyasini oshirishga katta yordam bergan. Tadqiqotlar orqali, qaysi metodlar o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik salohiyatini yaxshilashda muvaffaqiyatli bo'lganini bilish, ushbu metodlarni o'z ta'lim tizimimizga joriy etish uchun yordam beradi.

O'quvchilarning motivatsiyasini oshirishning samarali usullarini aniqlashda xorijiy tadqiqotlar, SETAM yondashuvi asosida, o'quvchilarning ichki va tashqi motivatsiyasini oshirishga qaratilgan turli metodlarni sinab ko'rgan. Masalan, ijtimoiy va emotsional rivojlanishga qaratilgan mashg'ulotlar, o'quvchilarning o'zlariga bo'lgan ishonchini oshirish, o'qishga bo'lgan qiziqishni kuchaytirish kabi yondashuvlar samarali natijalar ko'rsatgan. Bu usullarni o'rganish va ular asosida yangi pedagogik strategiyalarni ishlab chiqish, o'z ta'lim tizimimizni rivojlantirishga yordam beradi. Innovatsion pedagogik yondashuvlar va metodlarni joriy etishda xorijda o'tkazilgan tadqiqotlar SETAM yondashuvining o'quvchilarning umumiy rivojlanishiga ta'sirini tahlil qiladi. Bu tadqiqotlar orqali o'qituvchilarga yangi pedagogik metodlar va strategiyalarni joriy etish uchun yo'l-yo'riqlar topiladi. Masalan, o'quvchilarni emotsional va ijtimoiy rivojlantirishga qaratilgan interaktiv mashg'ulotlar, guruhlarda ishlash va muammoli vaziyatlarni hal qilish metodlari samarali bo'lgan. Ushbu metodlarni o'rganish va o'z ta'lim tizimimizga tatbiq etish, o'quvchilarning umumiy rivojlanishiga yordam beradi.

Pedagogik va psixologik tadqiqotlar natijalarini ta'lim jarayoniga tatbiq etishda SETAM yondashuvi asosida o'tkazilgan tadqiqotlar, pedagogik va psixologik jihatlarni o'z ichiga olgan amaliy metodlarni ishlab chiqishga yordam beradi. Tadqiqotlar orqali ta'lim jarayonida o'qituvchilarning roli, o'quvchilarning psixologik holati va ta'lim usullarining o'zgarishi haqida chuqurroq tasavvur hosil qilish mumkin. Xorijda o'tkazilgan tadqiqotlar, bu yondashuvni o'z ta'lim

tizimimizda amalga oshirishni osonlashtiradi. Ta'limdagi global tendensiyalarni o'rganishda xorijiy tadqiqotlarni o'rganish, ta'lim tizimidagi global tendensiyalar va yangiliklar haqida ma'lumot olish imkonini beradi. SETAM yondashuvi orqali o'quvchilarni emotsional va ijtimoiy rivojlantirish, motivatsiyalarini oshirishga qaratilgan yondashuvlar, dunyo miqyosida keng tarqalgan. Xorijiy davlatlarda o'tkazilgan tadqiqotlar, bu yondashuvning samaradorligini ko'rsatadi va ta'lim sohasida qanday o'zgarishlarni amalga oshirish kerakligini tushunishga yordam beradi.

Rivojlantiruvchi markazlar bolalar faoliyati mazmunini samarali tashkil etish uchun xizmat qiladi. Rivojlantiruvchi markazlar STEAM integratsiyalagan sohalarni o'zida aks ettiradi. Misol uchun ilm-fan va tabiat markazi-S- Science (Fan) bilan, san'at va sujetli-rolli o'yinlar va sahnalashtirish makazi- A-Art (San'at) bilan, qurish-yasash, konstruksiyalash va matematika markazi-E- Engineering (Muhandislik) va M –Mathematics (Matematika) bilan hamohang. STEAM –ta'limining juda ko'p afzallik tomoni bor. Ta'lim berishni o'quv fanlari bo'yicha emas, balki " mavzu" lar bo'yicha integratsiyalab olib borish. STEAM –ta'limida fanlararo aloqa va loyihalash metodi birlashtirilgan bo'lib, uning asosida tabiiy fanlarni texnologiyaga, muhandislik ijodiyotga va matematikaga integratsiya qilish yotadi. Bunda muhandislik bilan bog'liq kasblarga bo'lgan tayyorgarlik amalga oshiriladi. Ilmiy-texnik bilimlarni real hayotda qo'llash. STEAM – ta'limida amaliy mashg'ulotlar yordamida, bolalarga ilmiy-texnik bilimlaridan real hayotda foydalanish namoyish qilinadi. Har bir darsda o'quvchilar zamonaviy industriya modellarini ishlab chiqadi, quradi va modelni rivojlantiradi. Tanqidiy tafakkur ko'nikmalarini rivojlantirish va muammolarni yechish. STEAM–dasturi, bolalar kundalik hayotlarida duch keladigan qiyinchiliklarni yengishda zarur bo'ladigan tanqidiy tafakkur va muammolarni yechish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, bolalar tez yuradigan mashina modelini yig'adilar, so'ngra uni sinovdan o'tkazadilar. Birinchi sinovdan so'ng, kutilgan natijaga erishilmasa uning sabablari haqida o'ylaydilar va topadilar. Balkim, g'ildiraklarining kattaligi yoki aerodinamikasi to'g'ri kelmagandir. Har bir sinovdan so'ng ular kamchiliklarni bartaraf etib boradilar. O'z kuchiga ishonish hissining ortishi. Bolalar ko'prik qurish, mashina va samolyot modelini ishga tushirishda har safar maqsadiga yaqinlasha boradilar. Har bir sinovdan so'ng modelni takomillashtiradilar. Oxirida barcha muammolarni o'z kuchlari bilan engib maqsadiga erishadilar. Bu bolalar uchun ruhlanish, g'alaba va quvonch demakdir. Har bir g'alabadan so'ng ular o'z kuchlariga yanada ishonadilar.

Xulosa. Xorijiy davlatlarda SETAM yondashuvi asosida o'tkazilgan tadqiqotlarni o'rganish, ta'lim tizimini takomillashtirish, o'quvchilarni ijtimoiy, emotsional va intellektual jihatdan rivojlantirish, ularning motivatsiyasini oshirish va yangi pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqishda katta ahamiyatga ega. Bu tadqiqotlar, o'qituvchilarga o'quvchilarning ehtiyojlarini yaxshiroq tushunish, ta'lim jarayonini samarali tashkil etish va umumiy rivojlanishga yo'l ochish uchun muhim ma'lumotlarni taqdim etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Sh.M.Mirziyoyev 2018-yil 5-sentabrdagi «2018- 2021-yillarda O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar dasturi to'g'risidagi» gi PQ – 3931 – son Qarori.
2. R.A.Mavlonova , N.H.Raxmonqulova , K.O.Matanazarova , M.K.Shirinov , S.Hafizov «Umumiy pedagogika» . «Fan va texnologiya» nashriyoti T:2018.

3. O'tkir Tolipov , Dilnoz Ro'zieva «Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat » » Toshkent innavatsiya – Ziya » T: 2019.
4. Z. Ashurova » Maktabgacha ta'limda STEAM texnologiyasidan foydalanish » Metodik qo'llanma . Buxoro:2020.
5. Z. M. Ashurova » Maktabgacha ta'limda STEM texnologiyasining ahamiyati «. T:1:1 (2022).
6. Toshpulatova N.SH. “Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ilmiy dunyoqarashni fanlararo shakllantirish metodikasini takomillashtirish (tabiiy va aniq fanlar misolida)”. Termiz 2023.